

Halva uppdraget återstår ännu

En stor dag på Korfu, men uppdraget är inte fullbordat. Foto: Reuters

Så söker Sverige åter ett svar på frågan om sin europeiska identitet. Förra gången var Carl Bildt en av dem som formade svaret. Han hade en god plattform att utgå ifrån, dels efter en mångårig insats som opinionsbildare för Europaprojektet, dels som statsminister under en period då Sverige bytte linje i hållningen till EU. Med undertecknandet av medlemsavtalet midsommaraftonen 1994 på Korfu, och godkännandet i folkomröstningen i november samma år, öppnades ett fönster till en omvärld som allt fler svenskar hade blivit nyfikna på.

I sin nya bok, Uppdrag Europa, som presenteras i dag, skriver Bildt om ceremonin på Korfu att "när pennan raspade mot det tjocka papperet hade jag varit med om att förverkliga det viktigaste politiska projektet för Sverige under min generation."

Så var det. Och så är det fortfarande, i än högre grad. Europaprojektet har utvecklats till den helt dominerande angelägenheten i vår världsdel. Utvidgningen har gått vidare på ett sätt som få kunde föreställa sig, när sovjetimperiet och muren försvann. Nu är EU:s framtid inte bara en sak för en liten krets rika stater i västra delen utan snart alla europeiska folks sak.

Samtidigt har integrationen fördjupats, inte minst på det ekonomiska området i och med den breda anslutningen till EMU. I säkerhetspolitiken har krigen på Balkan och i Irak åter understrukt vikten av att Europa kan agera, inte bara reagera mot USA när så behagar några av stormakterna.

Bildt backar bandet till tre minuter i sju på kvällen torsdagen den 9 november 1989, en symbolisk startpunkt för den process som ledde till inte bara Tysklands återförening utan till att en ny Europakarta ritades. Det var då en östtysk statsledning i kaos meddelade att gränsövergången vid Bornholmer Strasse i Berlin hade öppnats. Sedan gick det inte att stoppa anden tillbaka i flaskan.

Snart nog nedmonterades i land efter land den kommunismens järnridå som Winston Churchill i sitt tal i Fulton 1946 hade sett sänkas från Stettin till Trieste. I ett halvt sekel skulle sovjetiska arméer stå beredda att kväva varje försök till uppror i östra Europa och samtidigt utgöra ett permanent hot mot friheten i väst, därtill försedda med kärnvapen.

Bildts bok är en historielektion att sätta i händerna på alla de yngre svenskar som inte kan Europas historia, men också alla dem som ännu inte har förstått att EU och Nato är och förblir verktygen som gav även oss som stod utanför fred och frihet. Här finns många av de dumheter återgivna som manifesterade den svenska neutralismen, den som decennium efter decennium placerade oss fel i kampen för demokrati och marknad i hela Europa. Det kalla kriget, ett tredje världskrig, vanns med få svenska hjältar.

Men framställningen är också värdefull för den som vill blicka framåt. Knappt hade svärtan torkat i socialdemokraternas 90-talsprogram förrän dess formulering om en framtid i Europa framstod som obsolet: "Det är uppenbart att fullt medlemskap i EG inte går att förena med den svenska neutralitetspolitiken." Ett år senare beslöt riksdagen att uppdra åt Ingvar Carlsson att ansöka om medlemskap, ett uppdrag som det efter hans avgång blev Carl Bildts att fullborda. Efter Maastricht stod utrikesnämnden bakom regeringens uttalande i vilket deklarerades att "Sverige strävar efter att så snabbt som möjligt ansluta sig till arbetet att

successivt förverkliga den ekonomiska och monetära unionen. Regeringen delar uppfattningen att denna bör leda fram till en så fast låsning mellan de europeiska valutorna att en gemensam europeisk valuta uppstår.”

På den vägen vandrar vi fortfarande, med skillnaden att de motsättningar som var uppenbara inom socialdemokratin i den förra folkomröstningen nu har blommat ut i full splittring. Det Bildt beskriver som sitt dubbla uppdrag – att föra Sverige in i Europa och Europa in i Sverige – är bara till hälften fullgjort, om ens det; Sverige har tagit några steg in i Europa, men inte det tredje i EMU, och socialdemokratin har inte med hjärtat släppt in Europa i Sverige.